

Risicoschattingsrapport betreffende paddo's (psilocine en psilocybine)

Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM)

p/a Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ)

Parnassusplein 5, 2500 EJ Den Haag

Tel. nr. 070- 3407960

Fax. nr. 070-3407159

E-mail: cam.igz@igz.nl

CAM

Den Haag, februari 2000

Inhoud

1	Managementsamenvatting	3
2	Risicoschatting	4
3	Conclusies en aanbevelingen	10

Bijlagen:

1	Informatierapport paddo's	13
2	Samenstelling risicoschattingscommissie, procedure en criteria	23
3	Mogelijke maatregelen	27
4	Chronologische beschrijving procedure paddo's	29
5	Begrippen en afkortingen	30

1 Managementsamenvatting

Het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) heeft een risicoschatting uitgevoerd voor psychotrope paddestoelen die de werkzame stoffen psilocine en psilocybine bevatten.

Omdat er geen sprake is van lichamelijke of geestelijke afhankelijkheid, de acute toxiciteit grotendeels beperkt blijft tot mogelijke paniek- en angstaanvallen en bij chronische toxiciteit hoogstens het optreden van flashbacks genoemd kan worden is er per saldo geen risico voor de individuele gezondheid bij het gebruik van paddo's. Het produkt is relatief makkelijk te verkrijgen en er is weinig adequate gebruikersinformatie beschikbaar. De kwaliteit van het produkt is onbetrouwbaar en het kwaliteitsbesef van diegenen die het produkt verkopen ontbreekt grotendeels. Daarentegen vallen de omvang van het gebruik, de kwetsbaarheid van de gebruiker en het aantal en ernst van meldingen van incidenten mee. Het risico voor de volksgezondheid wordt daarom als gering ingeschat.

Dit middel beïnvloedt het reactievermogen (o.a rijvaardigheid) van de gebruiker negatief maar er is geen sprake van verlaging van de geweldsdrempel van de gebruiker. Omdat het gebruik meestal thuis en in de vrije natuur plaatsvindt is er geen overlast voor burgers. Het risico voor de openbare orde wordt daarom als gering ingeschat.

Er is geen risico met betrekking tot criminele betrokkenheid. Hoogstens hebben enkele individuen uit het smartshopcircuit banden met het "designer drugs" milieu.

In vergelijking met andere middelen waarvoor het CAM risicoschattingen heeft uitgevoerd (MBDB, MTA en GHB), scoren de paddo's relatief laag op de risicoschaal.

Gezien het bovenstaande is de aanbeveling van het CAM om kwaliteitseisen te stellen aan het product paddo's (o.a. standaardisatie, zuiverheid, etikettering) en de handel in paddo's (o.a. verantwoorde informatievoorziening) en mede daarmee te bevorderen dat paddo's in beperkte mate verkrijgbaar zijn. De uitkomst van de risicoschatting geeft geen noodzaak tot een wettelijk verbod op paddo's.

2 Risicoschatting

Onderstaand zijn per criterium (genummerd) kort de argumenten en opmerkingen weergegeven die tijdens de discussie naar voren kwamen en is het gemiddelde van de scores van de leden van de risicoschattingcommissie aangegeven.

2.1 Risico's voor de gezondheid van het individu

1) De grootte van het risico van lichamelijke afhankelijkheid

Lichamelijke afhankelijkheid komt bij het gebruik van paddo's niet voor.

1. <i>geen (1,1)</i>	2. gering	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
----------------------	-----------	-------------	----------	---------------

2) De grootte van het risico van geestelijke afhankelijkheid

Het hangt ervan af welke definitie voor geestelijke afhankelijkheid wordt gehanteerd. Indien dit synoniem is met verslaving, dan is er geen risico. Er zijn echter gebruikers die de ervaring zodanig prettig vinden dat zij paddo's graag nog eens gebruiken, in die zin zou je kunnen spreken van een geringe geestelijke afhankelijkheid.

1. <i>geen (1,8)</i>	2. gering	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
----------------------	-----------	-------------	----------	---------------

3) De grootte van het risico van acute toxiciteit

Er zijn regelmatig incidenten waarbij medische hulp nodig is (eerste hulp, ziekenhuisopnames). Dit is vooral te wijten aan optredende angst- en paniekaanvallen. De somatische effecten (bloeddruk, hartslag etc.) vallen echter mee. De setting speelt hier een grote rol: onervaren toeristen in een voor hen vreemd land gebruiken in korte tijd allerlei (soft)drugs. Het optreden van angst- en paniekaanvallen kan dus niet altijd uitsluitend aan het gebruik van paddo's toegeschreven worden.

1. geen	2. <i>gering (2,3)</i>	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
---------	------------------------	-------------	----------	---------------

4) Grootte van het risico van chronische toxiciteit

Paddo's worden vooral experimenteel gebruikt, een langdurig gebruik komt zelden voor. Er zijn voorbeelden uit andere culturen waar mensen een leven lang met enige regelmaat gebruikt hebben, zonder enige symptomen van chronische toxiciteit. Er zijn echter ook gebruikers die na eenmalig gebruik flashbacks beleven gedurende enkele weken tot maanden na het gebruik. Over mutageniteit en teratogeniteit zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om enige conclusie te kunnen trekken, maar het ligt niet in de lijn van de logica dat paddo's deze eigenschappen zouden bezitten. Net als bij sommige andere softdrugs kan het gebruik van paddo's door psychisch labiele mensen een aanzet zijn tot psychische ontsporing.

1. geen	2. <i>gering (2.0)</i>	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
---------	------------------------	-------------	----------	---------------

2.2 Risico's voor de volksgezondheid

5) De mate van risico met betrekking tot omvang en frequentie van gebruik en eventuele toename van gebruik

Paddo's worden minder gebruikt dan XTC, waarvan het gebruik op zich weer aanmerkelijk minder is dan het gebruik van cannabis. Landelijk gezien is het gebruik laag te noemen (ooit-gebruik 1,6%), bij jongeren is het wat hoger en bij speciale populaties (uitgaanders, buitenlanders, spijbeljongeren) het hoogst. Het meeste gebruik betreft vooral experimenteergedrag, men stopt na een aantal keer. Veel gebruikers geven aan dat zij het geen prettige ervaring vinden, men wordt er ongezellig (asociaal) van, het is absoluut niet te vergelijken met de empathische werking van XTC en het is daarom ongeschikt om op feesten te gebruiken.

1. geen	2. <i>gering (2.4)</i>	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
---------	------------------------	-------------	----------	---------------

6) De mate risico vanwege de kwetsbaarheid van de gebruiker

Het betreft een jonge leeftijdsgroep (die overigens ook andere middelen gebruikt) die nog midden in zijn ontwikkeling zit. De smartshopbranche geeft aan dat zij jongeren onder de 18 jaar adviseert het niet te gebruiken. Ook psychisch labiele personen lopen iets meer risico (zie 4).

1. geen	2. <i>gering (2.8)</i>	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
---------	------------------------	-------------	----------	---------------

7) De mate van risico door het ontbreken van adequate gebruiksinformatie

De kans dat paddo's verkeerd worden gebruikt is aanwezig, maar zelfs bij verkeerd gebruik lijkt er niet zoveel aan de hand. De mate waarin smartshophouders of verkopers zelf adequaat geïnformeerd zijn varieert van goed tot in het geheel niet. Bovendien lijkt het geven van voorlichting soms ondergeschikt aan het behalen van omzet. In toeristenwinkeltjes speelt dit nog veel sterker.

1. geen	2. gering	3. <i>mogelijk (3.4)</i>	4. groot	5. zeer groot
---------	-----------	--------------------------	----------	---------------

8) De mate van risico met betrekking tot de beschikbaarheid van het betreffende produkt

De verkoop van paddo's is niet beperkt tot de smartshops, ook in growshops, headshops en via Internet zijn paddo's te verkrijgen. Het aantal verkooppunten is per regio sterk wisselend. In Amsterdam en de grensgebieden bevinden zich relatief veel verkooppunten. De verkrijgbaarheid is daarmee laagdrempelig te noemen. Ook is er per smartshop een behoorlijke voorraad paddo's aanwezig. Geschat wordt dat de verkoop van paddo's zo'n 50% van de omzet van smartshops vormt.

1. geen	2. gering	3. <i>mogelijk (3.6)</i>	4. groot	5. zeer groot
---------	-----------	--------------------------	----------	---------------

9) Mate van risico door onbetrouwbare kwaliteit van het produkt

Er lijken geen grote variaties te zijn in samenstelling, concentratie en dosering. De biologische variatie van het actieve bestanddeel bedraagt 1% tot 3,5%. De verschillen die er zijn lijken niet tot grote problemen te leiden. Er is in de meeste gevallen geen sprake van standaardisatie van dit natuurprodukt. Ook is het mogelijk verontreinigd met bijvoorbeeld schimmels en mijten. Er is een zeker risico op verwisseling met giftige soorten. Gezien het feit dat paddo's ruim beschikbaar zijn en het klein aantal medische incidenten lijkt er met de kwaliteit niet zoveel mis.

1. geen	2. <i>gering (2.9)</i>	3. mogelijk	4. groot	5. zeer groot
---------	------------------------	-------------	----------	---------------

10) Mate van risico door onbetrouwbaarheid van de distributiewijze en verkooppunten en handelaren

Van enkele smartshophouders is bekend dat zij banden hebben met het “synthetische drugs milieu”. Een aantal smartshophouders is niet bereid om aan te geven wie de leveranciers van de paddo's zijn. In de gehele branche staat kwaliteitsbesef niet erg hoog in het vaandel, uitzonderingen daargelaten. Dit geldt zeker voor toeristenwinkels e.d. waar ook paddo's worden verkocht.

1.geen	2. gering	3.mogelijk (3.1)	4. groot	5. zeer groot
--------	-----------	------------------	----------	---------------

11) Mate van risico gemeten naar aard en omvang van meldingen van incidenten

Het aantal meldingen per jaar is wel toegenomen (van 5 tot 20 per jaar), maar niet de ernst ervan. Medische hulp was voornamelijk nodig vanwege optredende angst- en paniekaanvallen (zie ook punt 3).

1.geen	2. gering (2.5)	3.mogelijk	4. groot	5. zeer groot
--------	-----------------	------------	----------	---------------

2.3 Risico's voor openbare orde en veiligheid

12) Mate van risico met betrekking tot frequentie en ernst van eventuele overlast voor burgers rond verkoop en gebruik

De verkooppunten van paddo's geven geen overlast en het gebruik vindt meestal thuis of in de vrije natuur plaats. De beleving van gebruikers is naar “binnen” gericht, hoogstens indien een paniekaanval optreedt zal men mogelijk burgers aanspreken of lastig vallen.

1.geen (1.4)	2. gering	3.mogelijk	4. groot	5. zeer groot
--------------	-----------	------------	----------	---------------

13) Mate van risico doordat het gebruik leidt tot een verlaging van de geweldsdrempel bij de gebruiker

Bij angst- en paniekaanvallen kunnen gebruikers agressief reageren indien zij aangesproken worden (door het bevoegd gezag). Het aantal angst- en paniekreacties valt echter mee (zie 11).

1.geen (1.7)	2. gering	3.mogelijk	4. groot	5. zeer groot
--------------	-----------	------------	----------	---------------

14) Mate van risico doordat het gebruik van het produkt het reactievermogen beïnvloedt

Hiernaar is niet of nauwelijks onderzoek gedaan, maar het is logisch te verwachten dat dit product het reactievermogen beïnvloedt. Hallucinogene middelen kunnen gedragsveranderingen en effecten op de waarneming bewerkstelligen, wat gevaarlijke situaties oplevert bij psychomotorische vaardigheden, in het bijzonder waar het rijvaardigheid en bediening van apparatuur betreft. Ook slaperigheid kan optreden.

1.geen	2. gering	3.mogelijk	4. groot (4.6)	5. zeer groot
--------	-----------	------------	----------------	---------------

2.4 Risico's van criminele betrokkenheid

15) Mate van risico door betrokkenheid van de (georganiseerde) misdaad bij productie en handel

Van enkele smartshophouders is bekend dat zij banden hebben met het "synthetische drugs milieu" en in enkele door de politie bezochte smartshops zijn wel eens Opiumwetmiddelen aangetroffen. Er is echter geen (diepgaand) onderzoek naar verricht.

1.geen (1.9)	2. gering	3.mogelijk	4. groot	5. zeer groot
--------------	-----------	------------	----------	---------------

16) Mate van risico door betrokkenheid van de (georganiseerde) misdaad bij productie en handel in grondstoffen

Zie 15. In dit geval is het moeilijk om grondstof en eindprodukt te onderscheiden.

1.geen (1.7)	2. gering	3.mogelijk	4. groot	5. zeer groot
--------------	-----------	------------	----------	---------------

2.5 Kwalitatieve en kwantitatieve opsomming scores

Hieronder is in een tabel de uitkomst van de scores per categorie risico aangegeven. De onderstaande getallen geven het gemiddelde weer van de scores per criterium. In woorden is aangegeven hoe de getalsmatige scores tekstueel worden gewaardeerd. Benadrukt wordt dat de getalsmatige scores een hulpmiddel zijn bij de risicoschatting. Bij de bepaling van de uiteindelijke woordelijke waardering staan de (kwalitatieve) argumenten die bij de risicoschatting zijn gehanteerd voorop. Als richtlijn is gehanteerd dat een score van 1 tot 2 een waardering krijgt van geen risico, van 2 tot 3 een gering

risico, van 3 tot 4 een mogelijk risico, van 4 tot 5 een groot risico en boven de 5 een zeer groot risico.

Categorie risico	Score	Waardering
I. Gezondheid individu	1.8	geen risico
II. Volksgezondheid/samenleving	2.9	gering risico
III. Openbare orde en veiligheid	2.5	gering risico
IV. Criminele betrokkenheid	1.8	geen risico
Totaalscore	9.0	

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies aangaande de procedure

De risicoschatting voor paddo's die psilocine en psilocybine bevatten is de derde volgens de vastgestelde procedure en criteria van het CAM. Er was redelijk veel informatie over paddo's voorhanden. De risicoschattingsbijeenkomst verliep snel (één bijeenkomst van 2,5 uur) en grotendeels soepel omdat de procedure en de criteria bekend waren. Tijdens deze bijeenkomst is gebruik gemaakt van bandopname om te verzekeren dat alle argumenten vastgelegd werden.

3.2 Conclusies aangaande paddo's

Omdat er geen sprake is van lichamelijke of geestelijke afhankelijkheid, de acute toxiciteit grotendeels beperkt blijft tot mogelijke paniek- en angstaanvallen en bij chronische toxiciteit hoogstens het optreden van flashbacks genoemd kan worden is er per saldo geen risico voor de individuele gezondheid bij het gebruik van paddo's. Het produkt is relatief makkelijk te verkrijgen en er is weinig adequate gebruikersinformatie beschikbaar. De kwaliteit van het produkt is onbetrouwbaar en het kwaliteitsbesef van diegenen die het produkt verkopen ontbreekt grotendeels. Daarentegen vallen de omvang van het gebruik, de kwetsbaarheid van de gebruiker en het aantal en ernst van meldingen van incidenten mee. Het risico voor de volksgezondheid wordt daarom als gering ingeschat.

Dit middel beïnvloedt het reactievermogen (o.a rijvaardigheid) van de gebruiker negatief maar er is geen sprake van verlaging van de geweldsdrempel van de gebruiker. Omdat het gebruik meestal thuis en in de vrije natuur plaatsvindt is er geen overlast voor burgers. Het risico voor de openbare orde wordt daarom als gering ingeschat.

Er is geen risico met betrekking tot criminele betrokkenheid. Hoogstens hebben enkele individuen uit het smartshopcircuit banden met het "designer drugs" milieu.

3.3 Plaatsbepaling op risicoschaal

De uitkomsten van deze en eerdere risicoschatting(en) van andere middelen zijn in de volgende tabel weergegeven. Bij de evaluatie van de eerste risicoschattingen die zijn uitgevoerd heeft de klankbordgroep besloten de categorie "overige risico's" (imago Nederland, consequenties van maatregelen, van toepassing zijnde wetgeving op vergelijkbare produkten) te verwijderen omdat de risicoschattings-commissie, die vooral tot taak heeft een technische risicoschatting uit te voeren, door een oordeel te geven op deze aspecten zich teveel op het terrein van het beleid begaf.

Om toch een vergelijking te kunnen maken in eindscores is in de laatste rij aangegeven welke score's de andere middelen zouden hebben gehad indien het criterium "overige risico's" niet zou zijn meegeteld. Een middel kan in dat geval minimaal 5 en maximaal 20 punten scoren op de risicoschaal.

Middel	Gezondheid individu	Volksgezondheid	Openbare orde	Criminaliteit	Overige risico's	Totaal score	Score (vglk)
MBDB	aanwezig	aanwezig	gering	aanwezig	aanwezig	14.7	11.2
4-MTA	aanwezig	aanwezig	aanwezig	aanwezig	groot	16.2	11.8
GHB	groot	aanwezig	gering	gering	gering	13.2	11.0
paddo's	geen	gering	gering	geen			9.0

De aanbeveling na de risicoschatting voor MBDB was gericht monitoren en na enige tijd opnieuw een risicoschatting uit te voeren. Deze aanbeveling is door het beleid overgenomen. De risicoschatting van MTA leidde tot de aanbeveling om maatregelen te treffen t.a.v. productie en handel. Door de Minister is gekozen voor een verbod via plaatsing op lijst I van de Opiumwet, vooral ook vanwege de beleidsmatige afweging om niet uit de pas te lopen met andere Europese landen.

De aanbeveling voor GHB was om de situatie te monitoren en een nieuwe risicoschatting uit te voeren op het moment dat de situatie duidelijk wijzigt. Deze aanbeveling is door de Minister overgenomen.

Ten opzichte van MBDB, MTA en GHB scoren paddo's lager op het individuele gezondheidsrisico en het volksgezondheidsrisico, lager dan MTA en gelijk aan MBDB en GHB op het openbare orde risico en lager dan de drie andere middelen op het criminaliteitsrisico. In vergelijking met de andere middelen scoren de paddo's bijzonder laag op de risicoschaal.

3.4 Consequenties van maatregelen

De risicoschattingscommissie heeft summier de consequenties van mogelijke maatregelen besproken. Zij is zich bewust van de situatie dat de juridische status van paddo's nog onder de rechter is.

De risicoschattingscommissie wijst er op dat paddo's nationaal weinig problemen geven zowel op het gebied van volksgezondheid, openbare orde en criminaliteit. Ook is dit middel nauwelijks in andere Europese Lidstaten bekend (uitzondering: in bepaalde deelstaten van Duitsland waar men soms paddo's uit Nederland aantreft).

Het zou daarom goed zijn om ten aanzien van paddo's een "low profile" te hanteren en te voorkomen dat criminalisatie optreedt.

In de discussie werd ook naar voren gebracht dat de smartshops geval van een verbod zouden ongeveer de helft van hun omzet kwijt zouden raken. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat zij op zoek gaan naar andere -mogelijk meer risicovolle- producten

om dit gat te vullen. Ook de gebruiker zou, indien hij paddo's niet meer in de smartshop kan verkrijgen, wel eens kunnen besluiten om paddo's in de natuur te plukken (groot risico op verwisseling met giftige soorten) of men zou kunnen overstappen op andere -mogelijk meer risicovolle- producten. De meeste risico's die de commissie signaleert, zitten in de wisselende samenstelling en kwaliteit van de producten. Ook de slechte voorlichting en de makkelijke verkrijgbaarheid spelen een rol.

3.5 Aanbeveling

Gezien het bovenstaande is de aanbeveling om kwaliteitseisen te stellen aan het product paddo's (o.a. standaardisatie, zuiverheid, etikettering) en de handel in paddo's (o.a. verantwoorde informatievoorziening) en mede daarmee te bevorderen dat paddo's in beperkte mate verkrijgbaar zijn. De uitkomst van de risicoschatting geeft geen noodzaak tot een wettelijk verbod op paddo's.

Verdere procedure

Het CAM biedt het risicoschattingsrapport met de conclusies en de aanbeveling aan de Minister van VWS aan. De beleidsdirectie adviseert de Minister over de te nemen maatregelen, naar aanleiding van het rapport van het CAM. Een overzicht van maatregelen die daarbij kunnen worden overwogen is weergegeven in bijlage 3.

Informatierapport paddo's

Algemene informatie

Paddestoelen van de soort *Psilocybe* ssp. en een aantal andere soorten (*Conocybe*, *Panaeolus*, *Inocybe* etc.) bevatten als belangrijke werkzame stoffen psilocybine en psilocine (beide psycho-actieve alkaloiden). In Europa komen verschillende psilocybine bevattende paddestoelen voor. Psilocybine wordt in het lichaam omgezet in psilocine. Deze stoffen werken op serotonine-receptoren en veroorzaken een toename van serotonine in de hersenen en een tijdelijke verlaging van de noradrenaline, dopamine en histamine-concentraties.

Gebruikelijke dosis: 1 gram gedroogde = 10 gram verse paddestoelen; dit kan leiden tot illusies en hallucinaties. LSD, mescaline en psilocybine werken waarschijnlijk via eenzelfde farmacologisch principe.

I. Gezondheid individu

1/2. Grootte van het risico van lichamelijke en geestelijke afhankelijkheid

Lichamelijke afhankelijkheid komt bij gebruik van psilocybine niet voor.

Geestelijke afhankelijkheid is zeldzaam, doch wel mogelijk.

Voor de effecten van paddo's treedt snel gewenning op, dat wil zeggen dat een steeds hogere dosis moet worden genomen om hetzelfde effect te verkrijgen. Deze tolerantie neemt af als geruime tijd geen psilocybine wordt gebruikt.

Gebruikersgegevens geven echter aanleiding te veronderstellen dat de tolerantie een te snel herhaald gebruik ontmoedigen, waardoor zij doorgaans spreken van een periode van tenminste 3 weken alvorens paddo's opnieuw gebruikt worden om de gewenste effecten te kunnen bereiken.

Het is niet uitgesloten dat aangename ervaringen de gebruiker ertoe zullen leiden deze nogmaals op te wekken. De snel optredende gewenning aan de effecten staat echter een frequent gebruik in de weg.

3. Acute toxiciteit

De geestverruimende dosis psilocybine is ca 6 - 12 mg. De letale dosis bij de mens wordt geschat overeen te komen met ongeveer het eigen lichaamsgewicht aan verse paddestoelen. Psilocybine is dus weinig toxisch (casus met goede afloop beschreven

na inname tot 300 paddestoelen). Voor de meeste plantaardige producten geldt dat acute intoxicaties zeldzaam zijn. Het aantal beschreven casus betreffende intoxicaties door plantaardige producten is relatief klein. Hierdoor is het niet mogelijk op casuïstiek gebaseerde algemene conclusies te trekken. Wanneer paddestoel- en plantproducten aan populariteit winnen, zullen er ondanks de relatief geringe toxiciteit vermoedelijk meer incidenten voorkomen en worden gerapporteerd. Gevaar voor verwisseling met toxischer soorten is prominent aanwezig. Met name verwisseling van Psilocybe met de Cortinarius spp. (welke nierinsufficiëntie veroorzaakt) is berucht (verscheidene casus bekend).

Vooralsnog zijn er geen berichten over ernstige incidenten in Nederland na het gebruik van paddestoelen.

Aangeboden paddestoelen kunnen verontreinigd zijn met LSD, PCP of andere stoffen.

De meest opvallende lichamelijke verschijnselen zijn verwijde pupillen, evenwichtsstoornissen, paresthesieën ("mierengekriebel" over het hele lichaam, ontspanning van de spieren, versnelde hartslagfrequentie, een droge mond en misselijkheid. Andere effecten kunnen zijn: slaperigheid, buikpijn, braken, pseudo-hallucinaties, onwillekeurige bewegingen, opwinding, koorts, koude gevoel, accommodatiestoornis, tranenvloed, een vertraagde hartslag- en ademhalingsfrequentie en een daling van de bloeddruk.

Geestelijke verschijnselen: hallucinogene verbindingen kunnen lang vergeten herinneringen oprakelen en grote indruk bij gebruikers achterlaten. Adrenerge blokkers (als neuroleptica, propanol) werken over het algemeen als incomplete antagonisten. Na een acute intoxicatie klagen de gebruikers vaak over matheid, extreme vermoeidheid en depressieve gedachten. Herstel is volledig.

4. Chronische toxiciteit

Er is wel onderzoek gedaan, maar tot op heden is chronische toxiciteit niet bewezen. Over mutageniteit en teratogeniteit zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om enige conclusie te kunnen trekken. Er is geen irreversibele orgaanschade door psilocybine beschreven.

Lange-termijn effecten kunnen, op grond van de kruistolerantie met LSD, niet worden uitgesloten. Een gebruiker kan bijvoorbeeld, soms maanden later na een eenmalig gebruik, flashbacks ervaren (herbeleving van delen van een eerder beleefde trip). Ook zijn in zeldzame gevallen blijvende psychiatrische symptomen (paniekaanvallen) beschreven. De kans op het optreden van lange-termijn effecten is echter groter bij personen met een onderliggend psychiatrische aandoening.

Volksgezondheid/samenleving

5. Omvang en frequentie van gebruik/toename gebruik (inter)nationaal

Geestverruimende paddestoelen worden al eeuwen in verschillende landen gebruikt in rituele en spirituele 'settings'. Sinds enkele decennia is er in de Westerse maatschappij een trend waarneembaar om deze paddestoelen recreatief te gebruiken.

Gebruik van deze paddestoelen wint anno 1997 in Nederland weer aan populariteit. Zij worden in toenemende mate met recreatief doel door jongeren gebruikt. De opkomst van smart-shops en de aanwezigheid van 'smart-kraampjes' in danshuizen en discotheken zou van grote invloed kunnen zijn op de mate en frequentie van gebruik van paddestoel-producten. Het is aannemelijk dat grootschalig gebruik van deze middelen zal leiden tot een toename van het aantal medische incidenten. Het toenemende gebruik van houtsnippers op paden in bijvoorbeeld parken zou kunnen leiden tot een grotere verspreiding van in de natuur voorkomende paddestoelen (o.a. *Psilocybe cyanescens*).

Voor de meeste jongeren en jong-volwassenen blijft het gebruik incidenteel, experimenteel en recreatief. Veel gebruikers stoppen na één of enkele keren. Uit onderzoek blijkt dat paddo's in vergelijking met andere drugs in relatief korte tijd populair zijn geworden. Van de scholieren van 12 jaar en ouder heeft 4,3% ooit wel eens een paddo gebruikt. In absolute getallen betekent dit dat er in Nederland naar schatting tussen de 39.000 en 43.000 scholieren zijn die ooit wel eens een paddo hebben gebruikt. Uit een bliksemonderzoek bleek dat van de jongeren en jong-volwassenen (leeftijd 15-24 jaar) 10% ervaring had met paddestoelen. De helft van alle ooit-gebruikers had slechts één of twee keer paddo's gebruikt.

De indruk bestaat dat het aanbod toeneemt. Volgens de meest recente schatting zijn er momenteel circa 100 verkooppunten in ons land.

6. Mate van kwetsbaarheid gebruiker/leeftijd/ervaring/kennis/omstandigheden

Intoxicaties zijn meestal het gevolg van verwisseling (vergissing) met een giftige paddestoel. Zelfs experts kunnen ondanks hun kennis een fatale fout maken. De intensiteit van het effect is afhankelijk van de dosis. Met name jongeren tussen de 15-19 jaar experimenteren (jongens > meisjes).

Mensen die erg labiel zijn, depressieve gedachten of psychiatrische stoornissen hebben, zouden een verhoogde kans op psychische complicaties en medische incidenten hebben. Er zijn geen psychosen als gevolg van het nuttigen van psilocybine-bevattende paddestoelen beschreven. Hoewel de toxiciteit van het gebruik van psilocybine-bevattende paddestoelen gering is, bestaat de kans op gedragsverandering. Suïcidaal gedrag zou tijdens een 'bad trip' kunnen optreden. Casuïstiek betreffende suïcidaal gedrag na consumptie van psilocybine-bevattende

paddestoelen is niet bekend. Men veronderstelt dat de toxiciteit van psilocybine bij kinderen ernstiger is dan bij volwassenen.

Bij gelijktijdig gebruik van psilocybine-bevattende paddestoelen en andere drugs als alcohol en marijuana kan synergisme (het vermengen van zintuiglijke waarnemingen) optreden.

Veruit het merendeel van de personen dat ervaring heeft met paddo's, heeft ook (eerdere) ervaring met cannabis of XTC.

Doses van ca. 6 tot 12 mg psilocybine kunnen leiden tot illusies en hallucinaties. Deze kunnen enkele malen per minuut optreden en zijn doorgaans visueel van aard: de gebruiker ziet bijvoorbeeld kleurige bewegende patronen. Deze beelden kunnen als plezierig worden ervaren, maar ook als angstwekkend. Voorts zijn beschreven het optreden van ontremming, lachaanvallen en euforie, maar ook onrust, angst, paniek en depressieve gedachten. Tussen de hallucinaties door is de gebruiker goed aanspreekbaar. Het is mogelijk de hallucinaties mondeling te doorbreken. Het is nooit te voorspellen of een gebruiker in positieve of negatieve zin zal reageren. Dit hangt samen met de individuele gevoeligheid.

7. Mate van beschikbaarheid van adequate gebruikersinformatie*
aanwezigheid en kwaliteit bijsluiter/misleidende informatie/uiterlijk product

Paddestoel (-en plantproducten) bevatten een scala van verschillende farmacologisch en toxicologisch actieve inhoudsstoffen. Over de bekende inhoudsstoffen bestaat weinig farmacologische en toxicologische literatuur. Bovendien is deze literatuur variërend van inhoud, kwaliteit en toegankelijkheid.

Hierdoor is het vaak moeilijk een duidelijk oordeel over de schadelijkheid van deze stoffen te vellen. Natuurlijke producten worden bovendien vaak ten onrechte heilzaam en onschadelijk geacht. Bovendien wordt "de onschadelijkheid" ervan vaak aangeprezen door zowel gebruikers als verkopers.

De verkoop in 'smart-shops' kan een voordeel zijn, wanneer het risico op verwisseling van toxische soorten daardoor vermindert (met name verwisseling van Psilocybe met de sterk nefrotoxische Cortinarius spp. is berucht).

De indruk bestaat dat de paddestoelen veruit de meest verkochte producten in de smartshops zijn. Uit onderzoek blijkt echter duidelijk dat de informatie aan gebruikers niet door alle smartshops op nauwkeurige wijze wordt gegeven. Ook de kennis van verkopers in smartshops blijkt zeer wisselend te zijn. Met name de voorlichting in growshops en headshops is ver beneden peil.

De bijsluiters bevatten doorgaans geen informatie over de maximale houdbaarheid. De aard van de mogelijke ongewenste werkingen ("bijwerkingen") wordt niet beschreven,

zodat de onervaren gebruiker hierover in onzekerheid blijft. Het gehalte van de in de paddestoelen aanwezige werkzame stoffen (psilocybine/psilocine) wordt niet vermeld. De gebruiker kan, vanwege de variatie in het gehalte aan werkzame stoffen, niet bepalen welke dosis werkzame stof hij inneemt als hij een bepaalde hoeveelheid paddestoelen consumeert.

8. Mate van beschikbaarheid product

In smartshops worden vaak de Psilocybe, Panaeolus, Conocybe spp., Psilocybe semilanceata en Psilocybe cubensis verkocht. Naast gedroogde en verse paddestoelen worden ook kweeksetjes verkocht.

Paddo's worden breed verkocht in smartshops als sterk werkzaam middel tussen een groot assortiment van dure overwegend new age placebo/"nep"-producten. Tevens worden zij aangeboden in toeristenwinkeltjes waar attributen als cannabis/cokepijpjes, T-shirts, badges, etc. worden verkocht. Door de wijze van aanbod is de verspreiding van de paddo's groot. Met name jonge buitenlanders worden er mee geconfronteerd. Er is in Amsterdam sprake van een hausse van deze commerciële handel.

De Amsterdammers hebben vaker ooit wel eens paddo's gebruikt. De consumptie van paddo's onder Amsterdamse gebruikers lijkt over zijn hoogtepunt heen en is volgens sommigen zelfs weer aan het afnemen.

Jonge buitenlandse toeristen die in de zomermaanden het Wallengebied overspoelen en van coffeeshop naar coffeeshop trekken, hebben ook de smartshops ontdekt. Zij vormen een nieuwe consumentengroep die de smartbranche in de binnenstad een nieuwe impuls heeft gegeven. Met name in het Wallengebied heeft het aantal smartwinkels zich fors uitgebreid en is de branche zich in toenemende mate op de toeristen gaan richten.

9. Betrouwbaarheid kwaliteit product * productiemethode/zuiverheid/toxiciteit bijproducten/plaats productie

Er zijn geen productcontroles. Van geen enkel paddestoel(-en plantproduct) zijn alle inhoudsstoffen bekend. Schadelijke componenten, al dan niet toegevoegd, kunnen voorkomen met effecten op organen. De opkomst van steeds meer kruidenmengsels en bewerkte producten dragen bij aan onduidelijkheid.

De biotransformatie-methode is reeds op Internet gesignaleerd. Wanneer tryptamine aan de voedingsbodem wordt toegevoegd neemt het gehalte aan psilocybine toe en dat van psilocybine af. Biotransformatie in de paddestoel is de enige mogelijkheid het alkaloïdengehalte te verhogen.

In de huidige situatie ontbreekt een systeem van integrale kwaliteitsbewaking, controle en toezicht in de keten vanaf de productie tot en met de verstrekking aan de eindgebruiker. Het is bovendien niet duidelijk of de gebruiksvoorschriften, voor zover verstrekt, voldoende feitelijk onderbouwd zijn. De gebruiker kan, vanwege de variatie in het gehalte aan werkzame stoffen, niet bepalen welke dosis werkzame stof hij inneemt als hij een bepaalde hoeveelheid paddestoelen consumeert.

De variatie in werkzame stof in gekweekte paddestoelen is kleiner dan bij natuurpaddestoelen. Psilocybine is stabiel bij kamertemperatuur. Het blijft in gedroogde paddestoelen geconserveerd. Bij drogen boven 50 °C vervalt psilocybine in niet-actieve producten.

10. Betrouwbaarheid distributiewijze en verkooppunten, handelaren

Er is geen productcontrole. Deze producten worden voornamelijk in smartshops verkocht. De eigenaren van smart shops hebben in enkele gevallen een “crimineel” verleden.

De indruk bestaat dat er op beperkte schaal relaties zijn tussen verkooppunten, (groot)handel, en producenten enerzijds en criminelen en sleutelfiguren in de georganiseerde (synthetische drugs)criminaliteit anderzijds.

Voor het verschijnsel ‘smartshops’ pleit, dat deze branche landelijk georganiseerd is en zichzelf enigszins ‘ethische’ en product-kwaliteitsnormen oplegt, hetgeen mag blijken uit het feit dat zij champignonkwekers vroegen deze paddo’s voor hen te gaan telen.

11. Aard en omvang van meldingen van incidenten eerste hulp ziekenhuizen/EHBO/NVIC

Het aantal beschreven casus betreffende intoxicaties door paddestoelen is relatief klein (zie blz. 27/28 tabel 4.4. van dit rapport). Slechts twee fatale intoxicaties met Psilocybe spp. worden genoemd. Deze intoxicaties zijn volgens de auteur beide niet het gevolg van een intoxicatie door psilocybine. Er zijn in 1982 in totaal 31 meldingen van klinische interventies wegens intoxicatie door psilocine in heel Amerika geregistreerd.

Vooralsnog zijn er geen berichten over ernstige incidenten in Nederland na het gebruik van paddestoelen. Volgens het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC) werden tot enige tijd geleden incidenteel (ongeveer 2 à 3 keer per maand) informatieve vragen over intoxicaties met paddestoelen gesteld. De laatste tijd neemt het aantal informatieverzoeken echter toe. In de periode van 9 juni 1997 tot 13 augustus 1997 heeft het NVIC 17 maal informatie verstrekt. De informatie diende ten

behoefte van gebruikers van hallucinogene paddestoelen, in leeftijd variërend van 15 tot 39 jaar (gemiddelde leeftijd 20 jaar), voor wie vanwege hevige acute gezondheidseffecten medische hulp was ingeroepen. Effecten bestonden vooral uit paniekaanvallen, hevige agitatie en motorische onrust, angst, hallucinaties, verwardheid en visusstoornissen.

Het aantal alarmmeldingen stijgt sinds enkele jaren. Opvallend is dat “paddo-gebruik” aanleiding is tot heftige paniek c.q. desintegratietoestanden. Bij paddo-meldingen via de Centrale Post Ambulancevervoer is het meestal noodzakelijk om de consumenten te vervoeren naar de Eerste Hulp van de diverse stedelijke ziekenhuizen. Dit is een maat voor de ernst van de paniek. Voor zover bekend heeft een en ander nog niet geleid tot dodelijke complicaties.

Opvallend is dat alarmsituaties door gebruik van paddo's vaak buitenlanders betreffen. Het aantal incidenten is betrekkelijk gering vergeleken met cannabis (nederlands/etnisch: 13, buitenlands: 24, waarvan vervoerd naar eerste hulp/ziekenhuis: 23; in 1997). Na vervoer werden 7 personen opgenomen in verband met XTC/paddo's en werden 24 tot 48 uur geobserveerd. Allen werden na herstel ontslagen. Geen enkele patiënt is overleden als gevolg van deze alarmsituaties na de consumptie van uitgaansdrugs.

Openbare orde en veiligheid

12. Frequentie en ernst overlast voor burgers rond gebruik en verkoop

Deze producten worden voornamelijk in smartshops verkocht.

Via de CRI is met behulp van informatie die beschikbaar was bij de politieregio's een “quick scan” uitgevoerd. De werkgroep heeft aan de gemeenten die lid zijn van de interbestuurlijke Taskforce Veiligheid en Verslavingszorg een vragenlijst gestuurd met onder andere vragen over criminaliteit en overlast. Overlast als gevolg van de verkoop of het gebruik van deze middelen is niet gesignaleerd.

Paddo's worden nog steeds niet als een partydrug gezien. De meeste gebruikers prefereren een paddo-ervaring in de natuur of thuis. Tripmiddelen worden door veel uitgaanders niet geschikt geacht om in discotheken te nemen. Er wordt nog slechts sporadisch gebruikt in een dosis die de smartshops aanbevelen.

13. Leidt de stof tot verlaging van geweldsdrempel bij gebruiker

Een “bad trip” kan leiden tot angst- en paniekgevoelens.

14. Beïnvloedt de stof het reactievermogen (rijvaardigheid, bedienen apparatuur)

De werking start na ca. 30 minuten en houdt gewoonlijk minder dan 3 - 4 uur aan (6 - 12 mg). Soms zijn effecten langer (tot ca 12 uur, afhankelijk van de dosis).

Onder invloed van hallucinogene middelen treden gewoonlijk gedragsveranderingen op. Dit kan leiden tot gevaarlijke situaties bijvoorbeeld bij rijvaardigheid en het bedienen van apparatuur.

Psilocybine en psilocine werken op de neurotransmitter serotonine. De werking is vergelijkbaar met die van LSD. Met name de hallucinaties van ruimte- en tijdreizen zijn levendig. De werking is korter dan die van LSD, tussen de 2 - 4 uur. Door de effecten op de waarneming zal duidelijk zijn dat het uitvoeren van psychomotorische taken in het algemeen en verkeersdeelname in het bijzonder riskant zijn. Iemand die de vangrail waarneemt als een kronkelende slang zal niet als veilige verkeersdeelnemer aangemerkt kunnen worden.

Psychisch kunnen (krachtige) veranderingen in de perceptie van ruimte en tijd optreden, evenals stemmingsveranderingen. Hogere doseringen veroorzaken gevoelsstoornissen en meestal visuele hallucinaties. Akoestische hallucinaties komen veel minder vaak voor.

Euforie en slaperigheid kunnen optreden.

Criminele betrokkenheid

15. Is er betrokkenheid van (georganiseerde) criminaliteit bij productie en handel

Criminele betrokkenheid bij de productie van en handel in eco-drugs en smart products is in beperkte mate vastgesteld, maar er bestaat niet de indruk dat dit thans (1997) een zorgwekkende omvang heeft bereikt.

In de zaak van de “Kerkdrielse” telers bleek en blijkt uit niets dat er sprake is van criminele groeperingen die bedrijfsmatig op grote schaal paddo’s willen (laten) telen. De onderhavige telers waren “amateurs” die een slechtlopende champignonkwekerij voor eigen rekening en risico in een winstmakend bedrijf om hebben gezet.

Bij het Parket-Generaal is niet veel bekend over de criminele aspecten van paddogebruik en -handel.

Twee arrondissementsparketten (Amsterdam en Den Bosch) zijn bevroegd over de criminele aspecten van paddo’s. Uit beide parketten komt hetzelfde signaal: er zijn geen harde aanwijzingen dat er criminele inmenging is. Er is echter ook geen reden om aan te nemen dat dit niet zo is. In het arrondissement Den Bosch is het “gat” dat gevallen is door de Kerkdrielse telers al snel opgevuld door anderen. Er is met de teelt en handel veel geld te verdienen.

Het Amsterdamse parket meldt dat er geen concrete aanwijzingen zijn voor criminele betrokkenheid. Er hangen echter zoveel vragen rondom de aanvoer van paddo’s dat er nu is besloten dat er onder leiding van de Wallenmanager een onderzoek gedaan zal worden naar criminele inmenging.

16. Is er betrokkenheid van (georganiseerde) criminaliteit bij productie en handel grondstof

Geen gegevens gevonden. Zie ook 14.

Discussiepunten consequenties van maatregelen

Grootte van het risico van internationaal-politieke problemen bij in- of export

In Nederland (1998) werden op grote schaal hallucinogene paddestoelen gekweekt, die werden gedroogd en vermalen. De vermalen paddo's werden vervolgens in kleine zakjes gedaan en dicht genaaid. Hierna volgde transport naar Duitsland (Keulen), waar het onder het mom van "Duftkissen" via een distributieketen werd verkocht.

Van toepassing zijnde regelgeving op vergelijkbare producten

Ieder middel dat in de smart shops verkrijgbaar is valt in ieder geval onder de algemene bepalingen van de Warenwet.

Psilocybine en psilocine zijn de werkzame stoffen in paddo's en staan op Lijst I van de Opiumwet.

De Hoge Raad heeft geoordeeld dat verse paddestoelen niet, maar op enigerlei wijze bewerkte paddestoelen wel onder de Opiumwet vallen. Het kweken van paddestoelen kan volgens de Hoge Raad een strafbare voorbereidingshandeling opleveren (18-11-1997, NJ 1998, 213). De rechtbank Den Bosch heeft in de bodemprocedure van deze zaak geoordeeld dat het kweken van paddestoelen onder omstandigheden een voorbereidingshandeling is in de zin van artikel 10a Opiumwet. De omstandigheden waren in dit geval dat de kweker de paddestoelen na het kweken heeft bewerkt (actief drogingsproces). De rechtbank is van mening dat paddestoelen door bewerking een preparaat in de zin van de Opiumwet worden.

Deze rechtbank heeft ook geoordeeld dat psilocine en psilocybine geen gevaar vormen voor de volksgezondheid, maar dat het de rechter niet vrij staat om te oordelen dat psilocine en psilocybine ten onrechte op Lijst I van de Opiumwet staan. Zulks is aan de wetgever.

Het voorlopig resultaat van de beschikking van de Hoge Raad en het vonnis van de rechtbank is dat "enig bewerkte" paddestoel onder lijst I van de Opiumwet valt.

De definitieve status van paddestoelen is nog steeds onder de rechter.

Negatieve consequenties voor legale economische en industriële sectoren bij verbod

Voor smartshops vormt de verkoop van paddo's een groot deel van de omzet.

Er zijn enkele champignonkwekers die overgestapt zijn op het kweken van paddo's.

1 Samenstelling risicoschattingscommissie

VWS: directie GVM: plv. voorzitter.	Hr. drs. A. Cramer
VWS: directie Geneesmiddelenvoorziening (GMV)	Hr. drs. W.K. Scholten
Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ)	Hr. dr. R.J.J.Ch. Lousberg
Inspectie Waren en Veterinaire zaken (IW&V)	Hr. drs. B. Kustner ¹
Trimbos instituut/Focal point	Mw. drs. M. van Laar
Trimbos instituut /DIMS	Mw. dr. I.P. Spruit
Ministerie van Justitie	Mw. mr. N. van der Arend
Ministerie van Justitie/WODC	niet aanwezig
Openbaar Ministerie (OM)/USD	Hr. mr. J.J.T.M Pieters
CRI/ Unit Synthetische Drugs (USD)	Hr. A. Elissen
Economische Controle Dienst (ECD)	niet aanwezig
Gerechterlijk Laboratorium (GL)	Hr. dr. H. Huizer
Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC)	Mw. drs. I. de Vries
Leids Universitair Medisch Centrum: Lab. voor Toxicologie	Hr. Prof. dr. F.A. de Wolff
GG&GD Amsterdam	Hr. dr. R. ter Haar
Universiteit Amsterdam: fac. Rechtsgeleerdh. en Criminologie	Hr. drs. T. Nabben
CAM: coördinator/secretaris	Mw. dr. C.A. Rutgers

2 Procedures voor risicoschatting

Er zijn drie procedures, die slechts in snelheid verschillen:

- A. Een zeer snelle procedure, (fast assessment) voor situaties die een acuut volksgezondheidsrisico geven (bv. atropine). Binnen 24 uur dient deze procedure te zijn afgerond.
- B. Een redelijk snelle procedure, (moderate assessment) voor situaties waarin het volksgezondheidsgevaar niet acuut, maar wel op korte termijn aanwezig is. Een redelijke termijn lijkt 12 dagen te zijn.
- C. Een procedure op aanvraag, waarbij geen sprake is van een strikte beperking in tijdstermijn (preventive assessment). Deze procedure kan enkele maanden duren.

De stappen in de drie procedure's zijn gelijk:

1. De melding van een (vermoedelijke) nieuwe drug of de aanvraag tot een risicoschatting komt binnen bij het coördinatiepunt via het netwerk. Via Europol of het Focal Point (Trimbos) kunnen meldingen van andere Lidstaten binnenkomen.
2. Het coördinatiepunt legt aan het dagelijks bestuur voor of een procedure wordt opgestart. Zo ja, dan verzamelt het coördinatiepunt informatie over de nieuwe drug

¹ Vertegenwoordigd door mw. W. Kleinjan

- via haar netwerk. Op basis van de binnengekomen informatie wordt een informatierapport opgesteld. Het informatierapport wordt aan alle leden van de commissie of aan een selectie hiervan verstuurd. (4 dagen)
3. Op basis van deze informatie voeren de leden individueel een risicoschatting uit via het scoreformulier met de vastgestelde criteria. Indien de procedure dit toelaat, wordt de uitkomst gezamenlijk besproken. (2 dagen)
 4. De ingevulde risicoschattingformulieren worden verzameld en geëvalueerd door het coördinatiepunt. Op basis hiervan stelt het coördinatiepunt een risicoschatting-rapport op met conclusies en aanbevelingen. (4 dagen)
 5. Dit rapport wordt indien mogelijk voorgelegd aan de leden ter commentaar en aan het dagelijks bestuur ter goedkeuring (2 dagen).
 6. Het risicoschatting-rapport wordt aan de Minister van VWS voorgelegd via de Hoofdinspecteur FMT van de Inspectie voor de Gezondheidszorg.
 7. De procedure wordt geëvalueerd (facultatief).

3 Risicoschattingscriteria

I. Gezondheid individu:

1. Mate van het risico van lichamelijke afhankelijkheid
2. Mate van het risico van geestelijke afhankelijkheid
3. Mate van het risico van acute toxiciteit (afgezien van het door de gebruiker beoogde effect)
frequentie en ernst klachten/ gebruik andere stoffen/ doseringen en variaties daarvan/ gebruikelijke wijze van innemen/frequentie gebruik/ effecten die consument zelf niet kan waarnemen, maar wel gedrag beïnvloeden.
4. Mate van het risico van chronische toxiciteit (zie 3)

II. Volksgezondheid:

5. Mate van risico met betrekking tot omvang en frequentie van (toename van) het gebruik (inter)nationaal
6. Mate van risico door kwetsbaarheid van gebruiker
leeftijd/ervaring/kennis/omstandigheden
7. Mate van risico door het niet beschikbaar zijn van adequate gebruikersinformatie
aanwezigheid en kwaliteit bijsluiter/ misleidende informatie/ uiterlijk product
8. Mate van risico met betrekking tot de beschikbaarheid van het product
9. Mate van risico vanwege het niet betrouwbaar zijn van de kwaliteit van het product
productiemethode/zuiverheid/toxiciteit bijproducten/ plaats productie
10. Mate van risico vanwege het niet betrouwbaar zijn van de distributiewijze, verkooppunten en handelaren
11. Mate van risico afgemeten aan de aard en omvang van meldingen van incidenten
eerste hulp ziekenhuizen/EHBO/NVIC

III. Openbare orde en veiligheid:

12. Mate van risico met betrekking tot overlast (frequentie en ernst) voor burgers rond gebruik en verkoop

13. Mate van risico in relatie tot het feit dat de stof tot verlaging van de geweldsdrempel bij gebruiker leidt

14. Mate van risico vanwege beïnvloeding van het reactievermogen (rijvaardigheid, bedienen apparatuur) van de gebruiker

IV. Criminele betrokkenheid:

15. Mate van risico met betrekking tot eventuele betrokkenheid van (georganiseerde) criminaliteit bij productie en handel

16. Mate van risico met betrekking tot eventuele betrokkenheid (georganiseerde) criminaliteit bij productie en handel grondstof

4 Risicoschatting scoretabel (Mate van risico met betrekking tot...)

Naam invuller:

Naam stof:

I. GEZONDHEID INDIVIDU	1	2	3	4	5	Score
(1) Lichamelijke afhankelijkheid	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(2) Geestelijke afhankelijkheid	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(3) Acute toxiciteit	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(4) Chronische toxiciteit	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
II. VOLKSGEZONDHEID	1	2	3	4	5	
(5) Gebruiksomvang en frequentie	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(6) Kwetsbaarheid gebruiker	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(7) Niet beschikbaar zijn gebruikersinformatie	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(8) Beschikbaarheid produkt	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(9) Onbetrouwbaarheid kwaliteit produkt	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(10) Onbetrouwbaarheid distributiewijze	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(11) Aard en omvang incidenten/meldingen	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
III. OPENBARE ORDE	1	2	3	4	5	
(12) Frequentie en ernst overlast burgers	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(13) Verlaging geweldsdrempel	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(14) Beïnvloeding reactievermogen	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
IV. CRIMINELE BETROKKENHEID	1	2	3	4	5	
(15) Criminele betrokkenheid eindprodukt	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	
(16) Criminele betrokkenheid grondstof	geen	gering	aanwezig	groot	zeer groot	

Mogelijke maatregelen voor risicobeheersing

Er zijn globaal vijf categorieën mogelijkheden:

1. niets doen,
2. monitoring,
3. preventie,
4. gerichte maatregelen ten aanzien van productie en handel
5. verbod (nationaal/ internationaal).

Op het gebied van monitoring en preventie zijn er diverse bestaande instrumenten die gebruikt kunnen worden (bijv. DIMS, voorlichtingsprogramma's).

Maatregelen en verboden dienen een wettelijke basis te hebben. Hiervoor komen vier wetten in aanmerking: de Opiumwet, de Wet op de geneesmiddelenvoorziening, de Warenwet en het Wetboek van Strafrecht.

Warenwet

De Warenwet bepaalt dat het in de handel brengen van een waar met medisch getinte aanprijzing verboden is (art. 19). Ook is bepaald dat er opgetreden kan worden indien de volksgezondheid in gevaar wordt gebracht door een ondeugdelijk product (artikel 18). Tenslotte bestaat er de mogelijkheid om via een Algemene Maatregel van Bestuur normen te stellen voor de hoeveelheid van een bepaalde stof die in een product aanwezig mag zijn (artikel 4).

Wet op de geneesmiddelenvoorziening

De WOG is volgens het Europese Hof van Justitie van toepassing op alle farmaceutisch actieve stoffen (zie arrest van het van 16 april 1991 inzake het begrip geneesmiddel). Echter, het eindoordeel over iedere specifieke stof is altijd aan de nationale rechter. De overige criteria uit de WOG, farmaceutische vorm, aanprijzing als geneesmiddel, het maken van medische claims spelen hierbij een rol. Ook kan meespelen of het middel in Nederland als geregistreerd geneesmiddel op de markt is (geweest). De meeste uitgaansdrugs worden gebruikt om de werking van de hersenen te beïnvloeden maar worden wel in een farmaceutische vorm (pillen, poeder, capsules) maar niet met een medische claim verkocht.

De WOG bepaalt dat er voor het bereiden en verhandelen van geneesmiddelen een vergunning benodigd is en dat een geneesmiddel pas in de handel mag worden gebracht indien een registratie door het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen is verkregen. De WOG is voornamelijk gericht op de legale productie en handel en op

registratie van geneesmiddelen. 'Legale' registratie onder de WOG van uitgaansdrugs is een onmogelijke optie vanwege het ontbreken van een medische indicatie.

In mei 1999 is door een speciale werkgroep (IGZ/OM, 'Opsporing overtredingen WOG' 19 mei 1999) geconcludeerd dat de WOG in zijn huidige vorm weinig geschikt is om misbruik van geneesmiddelen (als uitgaansdrugs of doping) adequaat aan te pakken vanwege de lage strafbaarstelling. Er is een voorstel gedaan om dit probleem op te lossen (verhoging van de strafmaat op overtreding van sommige wetsartikelen via onderbrengen bij de Wet Economische Delicten). Het wetsvoorstel zal in het voorjaar 2000 in de Ministerraad besproken worden.

Opiumwet

Het onderbrengen in de Opiumwet betekent een totaal verbod op invoer/uitvoer, productie, handel en bezit. In de Opiumwet is onderscheid gemaakt tussen lijst I stoffen (onaanvaardbaar risico voor de volksgezondheid) en lijst II stoffen (aanvaardbaar risico) voor wat betreft de strafbaarstelling. Er is geen onderscheid gemaakt (in risiconiveau) tussen de verschillende stoffen op lijst I.

Een beperking is dat slechts lijst I nationaal gewijzigd kan worden (lijst II kan slechts gewijzigd worden indien het Psychotrope Stoffenverdrag in VN-verband wordt gewijzigd). Nieuwe stoffen kunnen dus slechts op lijst I (met hoogste strafbaarstelling) geplaatst worden.

Met de Opiumwet kan (adequaat) worden opgetreden tegen alle handelingen met uitgaansdrugs. De mogelijkheid bestaat voor personen of instellingen om een Opiumwetverlof bij de Minister van Volksgezondheid aan te vragen. Deze verloven mogen echter slechts voor bepaalde doeleinden (productie & handel geneesmiddelen, onderzoek en instructieve doeleinden) worden afgegeven.

Wetboek van Strafrecht

Via het WvSr art. 174 kan worden opgetreden bij het opzettelijk verkopen (de verkoper weet dat het schadelijk is) etc. van schadelijke waren waarbij het schadelijke karakter opzettelijk verzwegen wordt. De bewijsbaarheid vormt hierbij echter een blijvend probleem.

Chronologische beschrijving risicoschattingsprocedure paddo's

Op **27 september 1999** diende de beleidsdirectie GVM van het Ministerie van VWS een verzoek in om een risicoschattingsprocedure voor paddo's op te starten.

Op **1 oktober 1999** besloot het dagelijks bestuur van het Coördinatiepunt Assesment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) dat een risicoschattingsprocedure voor paddo's gestart zou worden.

Op **1 oktober 1999** werd door het CAM om informatie gevraagd via de klankbord-groepleden en op **24 november 1999** werd het informatierapport (de verzamelde, geanalyseerde en samengevatte informatie) naar alle leden van de risicoschattingscommissie verstuurd met het verzoek een individuele risicoschatting uit te voeren.

Op **9 december 1999** kwam de risicoschattingscommissie bijeen voor het uitvoeren van de gezamenlijke risicoschatting.

Op 10 januari 2000 is het concept-rapport ter commentaar toegestuurd aan de leden van de risicoschattingscommissie.

Op 8 februari heeft het CAM het eindrapport aan het dagelijks bestuur voorgelegd en op 23 februari is het goedgekeurd.

In totaal heeft de procedure **5 maanden** in beslag genomen.

1 Begrippen

Criminaliteit: Indien de wet bewust overtreden wordt en dit de gebruikelijke wijze van inkomstenverwerving is.

Euforie: Verhoogd gevoel van welzijn en ongefundeerd optimisme

Empathie: Het vermogen zich in te leven in de gevoelens van anderen

Gewenning: Verworven tolerantie

Georganiseerde criminaliteit: Groepsgewijs, in netwerken of andere verbanden. Er moet sprake zijn van gebruik van geweld om positie te verdedigen etc.

Risicoschatting (risk assessment): Een (wetenschappelijke) evaluatie van de waarschijnlijkheid van optreden van bekende of potentiële nadelige gevolgen (zowel kwantitatief als kwalitatief) voor de (volks)gezondheid, de openbare orde en de maatschappij.

Risico (risk): Een schatting van de waarschijnlijkheid waarmee en de mate waarin een nadelig gevolg voor (volks)gezondheid, openbare orde of de maatschappij kan optreden.

Hallucinatie: Zintuiglijke waarneming zonder de daarbij behorende zintuiglijke input

Illusie: Onjuiste interpretatie van zintuiglijke input

Mutageen: Mutaties (in het DNA) bevorderend of teweegbrengend

Overlast: Een ongewenste maatschappelijke situatie, veroorzaakt door o.a. verwervingscriminaliteit, agressie en (straat)geweld, afwijkend gedrag en verstoring openbare orde

Teratogeen: Misvormingen (in de ongeboren vrucht) bevorderend of teweegbrengend

Tolerantie: Geringe gevoeligheid voor de farmacologische werking van een stof

Verslaving: Afhankelijkheid welke zich uit in ontrekkingsverschijnselen bij onthouding. Lichamelijk: bv. sidderingen, rillingen, roodheid van gezicht en hals, stoornissen van het gevoel(svermogen). Geestelijk: bv. onrust, agitatie, angst, depressie, hallucinaties.

2 Afkortingen

CAM	Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs
2-CB	4-broom-2,5 dimethoxyfenethylamine (Nexus)
CZS	centrale zenuwstelsel
DIMS	Drugs Informatie en Monitoring Systeem
EMCDDA	European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction
GABA	Gamma-amino-boterzuur (een neurotransmitter)
GBL	Gamma-butyrolacton
GHB	Gamma-Hydroxy-Boterzuur
LSD	Lysergine-zuur-diëthylamide
MBDB	1-(1,3-benzodioxol-5-yl)-2-(methylamino)butaan
MDMA	3,4-methyleendioxy-N-methylamfetamine (=XTC)
MTA	4-methylthioamfetamine
VLOS	branchevereniging van de smartshops
VN	Verenigde Naties
WOG	Wet op de geneesmiddelenvoorziening